

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 50/14

Λουξεμβούργο, 3 Απριλίου 2014

Απόφαση στην υπόθεση C-301/12
Cascina Tre Pini s.s. κατά Ministero dell'Ambiente e della Tutela del
Territorio e del Mare κ.λπ.

**Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να προτείνουν τον αποχαρακτηρισμό τόπου
κοινοτικής σημασίας όταν αυτός ανεπανόρθωτα δεν μπορεί να εξυπηρετεί τους
σκοπούς της οδηγίας για τους οικοτόπους**

*Η διατήρηση των περιορισμών της χρήσεως ενός τέτοιου τόπου μπορεί να προσβάλλει το δικαίωμα
της ιδιοκτησίας*

Η οδηγία για τους οικοτόπους¹ δημιούργησε το μεγαλύτερο στον κόσμο οικολογικό δίκτυο, καλούμενο «Natura 2000». Το εν λόγω δίκτυο αποτελείται από ειδικές ζώνες διατηρήσεως («ΕΖΔ») προσδιοριζόμενες σε συνάρτηση με τους τόπους κοινοτικής σημασίας («ΤΚΣ») τους οποίους ορίζει η Επιτροπή σε συμφωνία με τα κράτη μέλη.

Η εταιρία Cascina Tre Pini (Cascina) έχει την κυριότητα μιας εκτάσεως περιλαμβανόμενης στον τόπο που ονομάζεται «Brughiera del Dosso», ο οποίος ευρίσκεται στην κοινότητα Somma Lombardo, πλησίον του αερολιμένα Milano-Malpensa στη Λομβαρδία της Ιταλίας. Το 2002 ο εν λόγω τόπος περιελήφθη στο φυσικό πάρκο της κοιλάδας του Ticino, που είχε συσταθεί βάσει τοπικού νόμου της περιφέρειας της Λομβαρδίας. Με απόφαση της Επιτροπής, ο τόπος αυτός περιελήφθη το 2004 στον κατάλογο των ΤΚΣ σύμφωνα με την οδηγία για τους οικοτόπους.

Στο μεταξύ, στο πλαίσιο ενός πολεοδομικού σχεδίου της περιοχής Malpensa, ένας τοπικός νόμος της περιφέρειας της Λομβαρδίας του 1999 προέβλεπε την επέκταση του αερολιμένα Milano-Malpensa και επέτρεψε τη χρησιμοποίηση των ζωνών της κοινότητας Somma Lombardo για εμπορικούς και βιομηχανικούς σκοπούς.

Ήδη από το 2005 η Cascina ζήτησε από τον οργανισμό διαχείρισεως του φυσικού πάρκου να λάβει μέτρα για να εμποδίσει την περιβαλλοντική υποβάθμιση του τόπου. Ελλείψει απαντήσεως, η Cascina απηύθυνε το 2006 στο ιταλικό Υπουργείο Περιβάλλοντος αίτηση στηριζόμενη στην οδηγία για τους οικοτόπους και στην αντίστοιχη ιταλική νομοθεσία. Με την αίτηση αυτή η Cascina ζητούσε από το Υπουργείο να προβεί σε νέο προσδιορισμό ή ακόμα και σε αποχαρακτηρισμό του τόπου, εκτιμώντας ότι δεν πληρούνταν πλέον οι προϋποθέσεις για τον χαρακτηρισμό του τόπου ως ΤΚΣ. Το συμφέρον της Cascina προέκυπτε από το γεγονός ότι το σχετικό με την έκταση που της ανήκε δικαίωμα ιδιοκτησίας της θιγόταν με τη δεσμευτική κανονιστική ρύθμιση που διέπει τους ΤΚΣ, καθόσον αυτή εμπόδιζε τη μεταβολή του προορισμού των σχετικών εκτάσεων, ενώ το πολεοδομικό σχέδιο της Malpensa προέβλεπε τέτοιες μεταβολές.

Τόσο το Υπουργείο όσο και η περιφέρεια της Λομβαρδίας, στην οποία απευθύνθηκε στη συνέχεια η ενδιαφερομένη, αρνήθηκαν να απαντήσουν στην αίτηση.

Η διαφορά έφτασε μέχρι το ιταλικό Συμβούλιο Επικρατείας, το οποίο, με τη σειρά του, ερώτησε το Δικαστήριο αν η οδηγία για τους οικοτόπους επιτρέπει στο εμπλεκόμενο κράτος να αναθεωρεί τον

¹ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7). Η οδηγία αυτή επιφορτίζει τα κράτη μέλη με το έργο να εποπτεύουν την κατάσταση διατηρήσεως των ειδών και των φυσικών οικοτόπων, επιβάλλοντάς τους την υποχρέωση να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή της χειροτερεύσεώς της. Τους επιβάλλει επίσης την υποχρέωση να εκτιμούν τις συνέπειες για το περιβάλλον των ασυμβίβαστων τις διατάξεις της σχεδίων και, ενδεχομένως, να λαμβάνουν τα αναγκαία αντισταθμιστικά μέτρα.

κατάλογο των ΤΚΣ υποκαθιστώντας τις περιφέρειες και αν η εξουσία αυτή αναθεωρήσεως μπορεί να ασκείται όχι μόνο με πρωτοβουλία της αρμόδιας διοικητικής αρχής, αλλά και κατόπιν αιτήσεως ιδιώτη, η έκταση του οποίου περιλαμβάνεται σε ΤΚΣ.

Με τη σημερινή απόφασή του το Δικαστήριο, αφού υπενθύμισε τη διαδικασία² την οποία προβλέπει η οδηγία για την εγγραφή ενός τόπου στον κατάλογο των ΤΚΣ, διαπιστώνει ότι, έστω και αν καμία διάταξη δεν προβλέπει ρητώς τον αποχαρακτηρισμό ενός ΤΚΣ, **η οδηγία παρέχει τη δυνατότητα αποχαρακτηρισμού μιας ΕΖΔ** όταν τούτο δικαιολογείται από τη φυσική εξέλιξη της οικείας ζώνης. Εφόσον όλοι οι ΤΚΣ πρέπει να προσδιορίζονται ως ΕΖΔ από τα κράτη μέλη, **ο αποχαρακτηρισμός μιας ΕΖΔ συνεπάγεται οπωσδήποτε τον αποχαρακτηρισμό του ΤΚΣ**. Ελλείψει σχετικών ειδικών διατάξεων, ένας τέτοιος αποχαρακτηρισμός πρέπει να πραγματοποιείται **σύμφωνα με την ίδια διαδικασία όπως και η εγγραφή** του τόπου στον κατάλογο.

Όταν τα αποτελέσματα της εποπτείας την οποία ασκεί το οικείο κράτος μέλος δείχνουν ότι δεν μπορούν πλέον να πληρούνται τα κριτήρια που ορίζει η οδηγία και ότι ένας ΤΚΣ οριστικώς δεν μπορεί να συμβάλλει στην πραγματοποίηση των σκοπών της οδηγίας, δεν δικαιολογείται πλέον να υπάγεται ο οικείος ΤΚΣ στις διατάξεις της οδηγίας, οπότε το εμπλεκόμενο κράτος πρέπει να προτείνει τον αποχαρακτηρισμό του στην Επιτροπή. Αν ένα κράτος παραλείπει να υποβάλει μια τέτοια πρόταση, θα μπορούσε να συνεχίσει να χρησιμοποιεί, για τη διαχείριση του τόπου αυτού, πόρους που δεν θα είχαν καμία χρησιμότητα για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και των ειδών. Επιπλέον, η διατήρηση στο πλαίσιο του δικτύου Natura 2000 τόπων που οριστικώς δεν συμβάλλουν πλέον στην πραγματοποίηση των ως άνω σκοπών δεν ικανοποιεί τις επιταγές ποιότητας του δικτύου.

Εφόσον χρόνο ο τόπος ικανοποιεί, λόγω των ιδιοτήτων του, τις προϋποθέσεις που κατέστησαν δυνατό τον σχετικό χαρακτηρισμό του, οι περιορισμοί του δικαιώματος ιδιοκτησίας δικαιολογούνται από τον σκοπό προστασίας του περιβάλλοντος. Όταν όμως οι ιδιότητες αυτές πάψουν οριστικώς να υπάρχουν και όταν η υποβάθμιση καθιστά έναν τόπο ανεπανόρθωτα ακατάλληλο προς εξασφάλιση της διατηρήσεως των φυσικών οικοτόπων και των ειδών, η διατήρηση των περιορισμών της χρήσεως του τόπου μπορεί να οδηγήσει σε προσβολή του δικαιώματος ιδιοκτησίας.

Πάντως, το Δικαστήριο εκθέτει ειδικότερα ότι απλώς και μόνον η προβολή της περιβαλλοντικής υποβαθμίσεως ενός ΤΚΣ, εκ μέρους του ιδιοκτήτη εκτάσεως περιλαμβανόμενης στον εν λόγω τόπο, δεν αρκεί, αυτή καθαυτή, για να αποτελέσει έναυσμα για τον αποχαρακτηρισμό της. Ομοίως, ούτε η εκ μέρους κράτους μέλους παράβαση της υποχρεώσεως προστασίας του τόπου δικαιολογεί οπωσδήποτε τον αποχαρακτηρισμό του.

Εξάλλου, η οδηγία δεν κάνει μνεία περί της κατανομής των εσωτερικών αρμοδιοτήτων του κάθε κράτους. Αντιθέτως, δεσμεύουσα τα κράτη μέλη όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αφήνει στις εθνικές αρχές το έργο του προσδιορισμού της μορφής και των τρόπων. Ειδικότερα, το δίκαιο της Ένωσης δεν απαιτεί η αρμοδιότητα που παρέχεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως και στις περιφερειακές αρχές να συμπληρώνεται με επικουρική αρμοδιότητα του κράτους, υπό την προϋπόθεση ότι το σύνολο των εθνικών μέτρων εξασφαλίζουν αποτελεσματικά την ορθή εφαρμογή των επιταγών της οδηγίας.

Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο κρίνει ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές, κατόπιν αιτήσεως του ιδιοκτήτη εκτάσεως περιλαμβανόμενης εντός ΤΚΣ, είναι υποχρεωμένες να προτείνουν στην Επιτροπή τον αποχαρακτηρισμό του ΤΚΣ όταν αυτός, κατόπιν υποβαθμίσεως του περιβάλλοντος και παρά την τήρηση της οδηγίας, οριστικώς δεν μπορεί πλέον να συμβάλλει στη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και των ειδών.

² Η εγγραφή ενός τόπου στον κατάλογο των ΤΚΣ αποτελεί το αντικείμενο αποφάσεως της Επιτροπής, προτάσει του εμπλεκόμενου κράτους μέλους. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να προσδιορίζουν όλους τους τόπους που περιλαμβάνονται στον κατάλογο των ΤΚΣ ως ΕΖΔ. Τα κράτη μέλη προτείνουν, ενδεχομένως, την προσαρμογή του καταλόγου, με γνώμονα τα αποτελέσματα της εποπτείας της καταστάσεως διατηρήσεως των ειδών και των φυσικών οικοτόπων.

Το δίκαιο της Ένωσης επιτρέπει εθνική ρύθμιση που απονέμει μόνο στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως και στις περιφερειακές αρχές (και όχι στο κράτος) την αρμοδιότητα προτάσεως προσαρμογής του καταλόγου των ΤΚΣ, υπό την προϋπόθεση ωστόσο ότι θα εξασφαλίζεται η ορθή εφαρμογή της οδηγίας.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα να υποβάλουν στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106